

ВЕНЧУРНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Інститут інноваційної та післядипломної роботи
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Для економіки України в період рецесії зберігається пріоритетне завдання вдосконалення інноваційного ринку виробничої сфери. Для виходу на світові ринки капіталу потрібно скоротити до мінімуму технологічний лаг у виробництві товарів і послуг за допомогою розвитку венчурних фірм.

В Україні реалізація довгострокових проектів не рентабельна через погіршення економічного клімату: високе зростання інфляції, збільшення ставки рефінансування, податкове навантаження. Для розробки і впровадження венчурних проектів необхідний високий професіоналізм всіх його учасників, проведення точних попередніх оцінок і прийняття адекватних управлінських рішень.

Венчурний капітал – це капітал інвесторів для фінансування нових, зростаючих підприємств і тому пов'язаний з високим рівнем ризику; довгострокові інвестиції в ризиковані цінні папери або підприємства в очікуванні високого прибутку. Цей капітал, як правило, асоціюється з інноваційними компаніями, технологічно новаторськими підприємствами.

Головні партнери венчурної фірми – професіонали інвестиційного бізнесу. Інвестори венчурних фондів – партнери з обмеженою відповідальністю – заможні особи та інститути, які володіють великим капіталом. Це можуть бути державні або приватні фонди, університетські фінансові фонди, страхові компанії, посередники об'єднаних інвестицій. У роботі венчурної фірми можуть брати участь партнери та підприємці на тимчасовій основі. Венчурні партнери укладають контракти і отримують прибуток тільки від реалізації венчурних проектів, з якими вони працювали (на відміну від головних партнерів, які отримують прибуток від усіх укладених контрактів). Цей бізнес передбачає диверсифікацію ризиків між венчурним інвестором і підприємцем, тривалий період «спільного проживання» і відкрите декларування обом сторонам своїх цілей на початковому етапі загальної роботи. У цьому полягає основна відмінність венчурного інвестування від банківського кредитування або стратегічного партнерства.

Венчурне фінансування є дорогим джерелом капіталу, який найбільш підходить для підприємств, яким необхідний величезний стартовий капітал, і які не можна профінансувати дешевшими методами, наприклад, борговим фінансуванням. Венчурний капітал превалює у технологічних галузях, які швидко розвиваються.

Малий інноваційний бізнес, який реалізований через венчурні запозичення капіталу, сприяє збільшенню наукового потенціалу країни та реалізації конкурентно-технологічних нововведень виробництва. Актуальна проблема сучасної України збільшується відставанням в галузі створення високотехнологічних виробництв, здатних успішно конкурувати на світових ринках товарів і послуг [1].

Складність отримання фінансування – стримуючий фактор розвитку венчурних фірм і особливо малих високотехнологічних підприємств. Впроваджуючи на ринок нові технологічні продукти, вони діють в умовах високої невизначеності. Крім того, як правило, такі організації володіють переважно нематеріальними активами і не можуть надати адекватну заставу. Все це робить їх малопривабливими для банків в плані надання інвестицій. Але саме на ранніх стадіях розвитку цих фірм особливо важливим є потужний фінансовий поштовх для отримання конкурентних переваг, реалізації нових наукових розробок.

Переваги венчурного інвестування інноваційних проектів для приватних інвесторів з великим капіталом: відсутність посередників; можливість зробити результативне капітальне вкладення; участь в управлінні нового підприємства, або такого, що створюється.

Актуальне завдання адаптації венчурного механізму фінансування інноваційних підприємницьких проектів в сучасній Україні важко реалізоване. Узагальнюючий показник самих різних форм ризику в умовах ринку – фінансовий ризик підприємця і довірених в його проект інвесторів – характеризує можливі втрати у разі невдалого (незалежно від конкретної причини) завершення запланованого проекту. Чим вище фінансовий ризик, тим важче одержати відсутні підприємцю кошти і тим вище ціна залучених фінансових ресурсів.

Відмова від реалізації ризикованих, але перспективних підприємницьких проектів негативно впливає на економіку країни зважаючи можливої втрати конкурентоспроможності національних виробників на зовнішньому і внутрішньому ринку, а значить, неминуче скорочення виробництва, зниження доходів громадян і бюджету держави, зростання безробіття та інших негативних наслідків.

Недоліки венчурного фінансування: низька ліквідність; більш високий рівень невдач в порівнянні з фінансуванням розвинених компаній; високий рівень тривоги; обмежена можливість диверсифікації виробництва; значні часові витрати.

Тому багато приватних інвесторів воліють не вдаватися до венчурного фінансування, незважаючи на те, що високі ризики припускають доходи в межах 30-40 % річних.

Формування системи реалізації пріоритетів повинно ґрунтуватися на довгостроковому прогнозі науково-технічного розвитку і стратегічних програмах і планах у сфері науки та інновацій як складової концепції соціально-економічного розвитку країни на середньо- і довгострокову перспективу [5].

Для розвитку інноваційного потенціалу України необхідна наявність розвинутої мережі венчурних фірм. Основний індикатор технологічного прориву – середньострокові або довгострокові венчурні проекти. Грошові вливання з таких фірм в капітал компаній з інноваційними ідеями збагачує ринок капіталу, залучає зовнішні запозичення в галузі потенційного зростання з боку ринків національного та іноземного капіталів.

Проблема венчурних фірм – підбір команди професійних менеджерів із залученням грошових коштів і встановлення корисних контактів. У сучасних умовах для підприємства найбільш ефективною можливістю уникнення негативних наслідків є прямий управлінський вплив. Наприклад, перевірка передбачуваних партнерів, підбір кваліфікованого персоналу, ретельний аналіз і оцінка проведених інноваційних та антикризових заходів та інша професійна команда, яка необхідна для успішних переговорів і залучень інвестицій у компанію, підготовка бізнес-плану з обґрунтованими розрахунками ефективності проекту. Для інвесторів, охочих познайомитися з командою менеджера щодо реалізації проекту, вагомим критерієм у прийнятті позитивного рішення з фінансування інноваційного проекту будуть професійні якості управлінців.

Керівники венчурних фірм шукають джерела початкового фінансування з боку бізнес-партнерів, які бажають інвестувати в ризикові і разом з тим перспективні інноваційні проекти. Багато венчурних фондів приймають рішення щодо здійснення інвестицій в невідомі їм стартові компанії тільки за умови, що останні представляють докази інноваційності своєї технології, товару або послуги. Стартові компанії шукають також можливості самофінансування і тільки потім звертаються до зовнішніх інвесторів. Ця практика, названа самозабезпеченням, вимагає мінімальних зовнішніх запозичень на етапі зародження.

Саморегулювання венчурних фондів у країнах з розвиненою ринковою економікою пояснює тим, що:

- держава не може приймати грамотні інвестиційні рішення, оскільки керується не отриманням прибутку, а суспільним благом;
- участь держави спричинить нове регулювання і відсторонить приватних інвесторів [3].

Інновації – це комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу для кращого задоволення потреб людей в тому соціальному середовищі, в якому здійснюється їх життєвий цикл. Крім того, специфіку інноваційної діяльності формують: галузева спрямованість; сфера діяльності; вид інноваційних розробок; цілі інноваційної діяльності тощо [4]. Нарощування інноваційного потенціалу за рахунок венчурних фірм сприяє:

- розвитку нових виробництв;
- появи нових вакансій для безробітних і нових спеціальностей;
- конкурентної переваги вітчизняних товарів;
- збільшення потоку грошових коштів на ринок з подальшим зменшенням ліквідності фінансових сфер.

В Україні механізм інвестування венчурних фірм не перейшов в ринкову систему саморегулювання. Підвищений ризик інвестування венчурних проектів в умові кризи, вимагає участі держави по реалізації комплексу заходів з підтримки інноваційного потенціалу. Мається на увазі:

- збагачення законодавчої бази в галузі венчурного фінансування, спрямовану на стимулювання інвестицій через венчурні фонди і видачу гарантій інвесторам;
- розробка програм зі стимулювання спеціальних інноваційних ставок за кредитами і часткового страхування венчурних проектів;
- створення наглядового органу, контролюючого реалізацію венчурними фірмами перспективних проектів;
- тимчасове звільнення від податкових платежів спеціальних лізингових компаній;
- полегшення порядку з охорони та передачі інтелектуальної власності, сертифікації інноваційних продуктів;
- розвиток відкритого ринку венчурних фірм [6].

Форми і методи державного стимулювання венчурного бізнесу мають передбачати:

- пряму фінансову підтримку, яка включає безпосереднє кредитування перспективних наукоємних виробництв за рахунок бюджетних коштів; надання пільгових кредитів і грантів; державне замовлення на продукцію оборонного призначення; державні виплати науковим установам і вченим;
- непряму фінансову допомогу, яка передбачає пільгове оподаткування компаній, що впроваджують інновації; податковий кредит і податкові пільги для навчальних і наукових організацій; відстрочку митного збору та ін. [2].

Ефективне функціонування венчурних фірм неможливо без інноваційної моделі управління, включаючи антикризовий менеджмент. Така модернізація підштовхне розвиток економіки країни і скорочення тимчасового лага в технології виробництва порівняно із західними компаніями. Такий напрям зможе вплинути і на оздоровлення фінансового сектору.

Реальне поліпшення ситуації в інноваційному бізнесі та розвиток венчурного підприємництва вимагає проведення цілеспрямованої державної політики в цьому секторі.

Література

1. Инновационная фирма: теория и практика развития /Под ред. В.В. Титова, В.Д. Марковой. – Новосибирск, ИЭОПП СО РАН, 2011. – 392 с.
2. Приткіна О.А. Інноваційна політика України та інтеграція до ЄС /О. А. Приткіна, Ю.М. Стасюк, О.В. Шипанова //Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 36-43.
3. Риск-анализ инвестиционного проекта : [Учебник для вузов] /Под ред. М.В. Грачевой. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 351 с.
4. Філіппова С.В. Особливості процесу комерціалізації інноваційних розробок промислового підприємства : [монографія] /С.В. Філіппова, Ю.В. Ковтуненко. – Луганськ: вид-во «Ноулідж», 2013. – 214 с.
5. Федулова Л.І. Інноваційна економіка /Л.І.Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.
6. Шлафман Н.Л. Механізми регулювання розвитку підприємницького сектору /Н.Л. Шлафман. – Херсон: ХНТУ, ІПРЕЕД НАН України, - 2010. – 284 с.

Захарченко Наталя В'ячеславівна

ВЕНЧУРНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Проведено аналіз стану венчурного бізнесу в Україні в умовах реалізації інноваційної моделі розвитку економіки, особливостей венчурного фінансування малого і середнього бізнесу та роль держави в забезпеченні становлення та розвитку венчурної індустрії.

Захарченко Наталия Вячеславовна

ВЕНЧУРНОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕЛИ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Проведен анализ состояния венчурного бизнеса в Украине в условиях реализации инновационной модели развития экономики, особенностей венчурного финансирования малого и среднего бизнеса и роль государства в обеспечении становления и развития венчурной индустрии.

Natalia V.Zakharchenko

VENTURE BUSINESS IN THE CONDITIONS OF IMPLEMENTATION OF THE INNOVATIVE MODEL OF DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE

The analysis of venture business in Ukraine in terms of the implementation of an innovative model of economic development, the features of venture capital financing of small and medium-sized businesses and the role of the state in ensuring the establishment and development of the venture capital industry.